

Nagy Krisztina: Bevezetés a „Professzionizáció- és professzióelméletek a segítő hivatások tükrében” c. tanulmány elé¹

Amikor kísérletet tettem a segítő hivatások (szociális munka és a pedagógushivatások) összehasonlítására a professziódiskurzus keretei között, szenvedélyesen képviseltem azt az álláspontot, hogy a szociális munkának az önálló értelmiségi hivatások, a professziók körébe kell tartoznia. Az is meggyőződésem volt, hogy bár a szakemberek által végzett tevékenységek jellege, a célkitűzések, célcsoportok, eszközök, módszerek tekintetében jelentősek a különbségek, mégis számos hasonlóság mutatható ki a pedagógushivatás és a szociális szakma között, a két terület gyökerei közősek. Ezek a nézeteim azóta sem változtak, a segítő hivatásokról ideákban szeretek gondolkodni, nem a valóságorientált-reális modellben. A tanulmány megírásakor alkalmazott komparatív megközelítés azt a hiányosságot eredményezte, hogy éppen a leglényegesebb dologig, az interprofesszionális együttműködések fontosságának hangsúlyozásáig nem futtattam végig a gondolatmenetet, holott ennek szükségessége a szakirodalom és a gyakorlati tapasztalatok alapján is nyilvánvaló.

A pedagóguskutatásokból (pl. Falus [1989], Imre, Nagy [2003]) is évtizedek óta érkeztek a jelzések arra vonatkozóan, hogy a tanárok olyan gyermekvédelmi problémákkal találkoznak, melyek nehézséget jelentenek számukra a pedagógiai munkájukban, és amelyek megoldására nem voltak felkészítve. Ez nemcsak a veszélyeztetett gyerekek helyzetére szempontjából lényeges, hanem a pedagógusok saját hivatásához való viszonyát is alakító összetevő lehet. Az elmúlt évtizedekben többféle elképzelés, megoldási javaslat született az iskolában jelentkező gyermekvédelmi problémák, helyzetek kezelésére, kialakultak jó gyakorlatok is. A professzionális szociális szakemberek iskolai jelenléte, a gyermekvédelmi problémák megoldásáról multidiszciplináris teamben való közös gondolkodás, a társszakmák együttműködése azonban nem vált általánosan elterjedté.

Az utóbbi hónapokban a magyar gyermekvédelmi rendszert érintően hatályba léptetett jogszabályi változások új lehetőséget kínálnak arra, hogy a segítő hivatások gyakorlóit, legyenek akár szociális munkások, akár pedagógusok, megtalálják a közös alapokat a gyermekek segítése, személyiségük kibontakoztatása érdekében. 2018 szeptembere óta kerül sor valamennyi köznevelési intézményben az óvodai és iskolai segítő tevékenység bevezetésére a köznevelési intézmény és a család- és gyermekjóléti központ közti együttműködési megállapodás alapján. 2019. januártól (a korábban európai uniós támogatással működő tanodákat új alapokra helyezve) a tanodaszolgáltatás bekerült a gyermekvédelmi törvénybe a gyermekek esélynövelő szolgáltatásai között nevesítve. A tanoda működését szabályozó rendelet szerint a tanodában foglalkoztatandó személyek különféle végzettségekkel rendelkező segítő szakemberek lehetnek. A jogszabály előírja a köznevelési intézménnyel és a család- és gyermekjóléti szolgáltatást biztosító intézménnyel való együttműködés keretében ellátandó feladatokat is.

¹ A „Visszapillantó” rovatban megjelent tanulmány eredeti megjelenésének helye: *Esély*, 2009/2.

Egy évtized elteltével a tanulmány olvasásakor nem pusztán vagy nem főként a szociális munka és a pedagógusszakma közti hasonlóságok és különbségek elemzését tartom érdekesnek, hanem inkább azt a lehetőséget, hogy továbbgondoljuk: az egyes hivatások képviselői hogyan tudják saját professziójukat a többi professzió tükrében, más segítő foglalkozások gyakorlóival való viszonyrendszerben szemlélni. A szakemberek akkor tudnak a gyerekek érdekében jól kapcsolódni egymáshoz, ha ismerik és elismerik a saját és a másik szakterületének lehetőségeit, kompetenciahatárait, a társszakmákban rejlő erőforrásokat.

„Ha arra törekszel, hogy az örök mértéket kövesd: ne botránkozz azokon, kik nem erre igyekeznek, hanem törekvéseik ingadozva ágaznak a sokféle véges és változó mérték között. Ne azt nézd, hogy mijük nincsen, hanem hogy mijük van; mert még a legnyomorultabbnak is van olyan lelki kincse, mely belőled hiányzik. Kifogásolni, fölényeskedni bárki tud; tanulj meg mindenkitől tanulni.” (Weöres Sándor: Útravaló)